9. 8. 2012

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K výkonu cizích rozhodčích nálezů, aneb přišel jsem, viděl jsem, uznal jsem a vykonal jsem

Vydání rozhodčího nálezu, v němž rozhodčí soud přiřkne jedné ze stran určité plnění, je pro oprávněného sice úspěchem, nicméně nezřídka jen dílčím. Neboť k uznání (v případě cizího nálezu) a výkonu daného nálezu, nebude-li povinný plnit dobrovolně, může vésti (a často vede) cesta trnitá. Problém se může objevit již velice záhy, totiž při hledání odpovědi na otázku, který právní předpis se na daný případ použije.

GLATZOVA & Co.
Advokátní kancelář - Law firm

Zpravidla podle Newyorské úmluvy…

Bude český soud postupovat po právu, uzná-li cizí rozhodčí nález a nařídí jeho exekuci, pokud tento ještě není v právní moci? Domníváte-li se, že v žádném případě, nemusíte mít pravdu. Ale popořadě…

Za určitý „základ“ právní úpravy uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů může být považována Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958 („Newyorská úmluva“[1]). Osoba usilující o uznání a výkon rozhodčího nálezu podle této úmluvy musí v souladu s jejím čl. IV v rámci exekučního řízení předložit a) prvopis nálezu řádně potvrzený nebo jeho řádně ověřenou kopii a b) prvopis rozhodčí doložky nebo rozhodčí smlouvy, příp. opět řádně ověřenou kopii (není-li cizí nález vyhotoven českém jazyce, což zpravidla nebude, je nutné předložit rovněž úřední překlad obou dokumentů). Doložení jiných dokumentů či skutečností navrhovatelem úmluva neukládá.

Poslední větu předchozího odstavce potvrdil ve své rozhodovací praxi také Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí ze dne 20. prosince 2011, sp. zn. 20 Cdo 2214/2009, v němž povinný argumentujíc krom jiného ustanovením § 28 zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů („zákon o rozhodčím řízení“)namítal, že nemohlo dojít k nařízení exekuce už jen proto, že rozhodčí nález nebyl exekuční titulem, neboť na něm chyběla doložka právní moci a vykonatelnosti. Jeho argumentaci Nejvyšší soud odmítl.

Soud ve svém rozhodnutí v první řadě odkázal na ustanovení § 47 zákona o rozhodčím řízení, podle kterého se tento zákon použije, jen pokud nestanoví něco jiného mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů. Takovou smlouvou byla v daném případě právě Newyorská úmluva a ta, jak již uvedeno výše, ukládá toliko předložení shora popsaných dokumentů.

K tomu lze doplnit, že soud rozhodující o uznání a výkonu rozhodnutí má z úřední povinnosti

zkoumat soulad cizího rozhodčího nálezu s článkem V bodem 2. Newyorské úmluvy. Má tedy posoudit, zda může být podle českého práva předmět sporu předmětem rozhodčího řízení a také soulad uznání a výkonu daného nálezu s českým veřejným pořádkem. To ostatně potvrdil i Nejvyšší soud ČR již ve svém starším rozhodnutí sp. zn. 20 Cdo 456/2003.

Důvody, pro které mohou být uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu odepřeny, vypočítává Newyorská úmluva taxativním výčtem ve svém článku V bodu 1., písm. a) – e)[2]. Mezi ně řadí kromě jiného i absenci právní moci či vykonatelnosti (podle článku V bodu 1. písm. e)), nicméně je na povinném, aby existenci takového důvodu tvrdil a hlavně prokázal. Těžiště dokazování je pak v řízení o odvolání proti nařízení exekuce, příp. v řízení o zastavení exekuce. Právě napsané lze patrně korigovat tvrzením, že soudu, který o uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu rozhoduje, nic nebrání v tom, aby takříkajíc z vlastní iniciativy při zkoumání souladu s veřejným pořádkem subsumoval některý z důvodů, pro něž lze uznání a výkon na žádost povinné strany odepřít (tedy důvody z článku V, písm. a) – e) Newyorské úmluvy), pod rozpor s veřejným pořádkem a uznání a výkon bez přičinění povinného rovnou odepřel.[3]

Pokud tedy některého z čtenářů zaskočilo tvrzení o možné exekuci rozhodčího nálezu, který není v právní moci, sluší se na tomto místě dodat, že k nařízení takové exekuce sice dojít může, avšak „pozornému“ povinnému, jednajícímu v duchu zásady vigilantibus iura, velké nebezpečí nehrozí.

Potud se situace jeví jako vcelku jasná.

...ovšem nikoliv pokaždé

Mimo zmíněné Newyorské úmluvy, jejímiž signatáři je 146 států (včetně např. všech států Evropské unie), ovšem uzavřela Česká republika také řadu dvoustranných smluv o právní pomoci, které mohou obsahovat vlastní úpravu uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Jak posoudit vztah Newyorské úmluvy a těchto dvoustranných smluv?

Odpověď se částečně skrývá v článku VII bodu 1. Newyorské úmluvy, který jednak stanoví, že se její ustanovení nedotýkají platnosti mnohostranných a dvoustranných dohod o uznání rozhodčích nálezů a dále zmíněný článek formuluje (byť na první pohled možná poněkud skrytě) též tzv. pravidlo nejpříznivějšího zacházení. Toto pravidlo obecně umožňuje oprávněnému z rozhodčího nálezu, aby se domohl uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu na základě příznivější než „newyorské“ úpravy obsažené v jiném právním předpise, tedy na základě příznivější vnitrostátní nebo mezinárodní právní úpravy platné a účinné v daném státě.

Kromě článku VII Newyorské úmluvy mohou odpověď na otázku, která právní úprava se v konkrétním případě použije, poskytnout především Vídeňská úmluva o smluvním právu[4], obecná interpretační pravidla (zejm. lex specialis derrogat lex generalis, lex posteriori derogat lex priori), eventuálně přímo jiná mezinárodní smlouva.[5]

V této souvislosti české soudy v době relativně nedávné řešily, kterou právní úpravu aplikovat v případě uznání a výkonu rozhodčího nálezu vydaného na Slovensku. Krajský soud v Praze v rozhodnutí sp. zn. 17 Co 110/2011 ze dne 23. března 2011 dospěl k závěru, že je třeba dát přednost dvoustranné smlouvě o právní pomoci mezi Českou a Slovenskou republikou.[6]

Tento závěr soud dovodil jednak z článku 30 odst. 3 Vídeňské úmluvy o smluvním právu, které zajišťuje „kompatibilitu“ smluv zjednodušeně řečeno v duchu pravidla lex posteriori derogat lex priori a také vzhledem k „*…okolnosti,* že (pozn.: dvoustrannou) *Smlouvu uzavřely oba smluvní státy jednajíce samostatně v úmyslu vyřešit otázky vzájemné justiční spolupráce po rozdělení ČSFR a na rozdíl od Newyorské úmluvy, kde přejaly závazky z mnohostranné smlouvy jen na základě právního*

nástupnictví v důsledku rozdělení státu, ač původně stranou smlouvy byl jejich společný předchůdce.“

Takový postoj soudu může být považován za do jisté míry sporný. Především by se dalo argumentovat tím, že zatímco zmíněná dvoustranná smlouva upravuje právní pomoc, právní ochranu a uznávání a výkon rozličných rozhodnutí, Newyorská úmluva se podrobněji zaměřuje právě jen na uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů a bylo by ji tak možno považovat za úpravu speciální. Kromě toho je na místě otázka, zda-li je žádoucí aplikace výše popsaného pravidla nejpříznivějšího zacházení. Odpovíme-li na ni kladně, měla by opět dostat přednost Newyorská úmluva.

Článek 23 dvoustranné smlouvy totiž stanoví, že k uznání dojde a výkon bude nařízen, pokud:

a) rozhodnutí je pravomocné a vykonatelné podle potvrzení orgánu, který rozhodnutí vydal; předběžně vykonatelná rozhodnutí a vykonatelná předběžná opatření je možno na území dožádané smluvní strany uznat a vykonat, i když je lze napadnout řádným opravným prostředkem,

b) justiční orgány druhé smluvní strany nevydaly dříve pravomocné rozhodnutí nebo neuznaly a nevykonaly rozhodnutí třetího státu v téže věci a mezi týmiž účastníky,

c) účastníku byla dána možnost řádně se zúčastnit řízení, zejména byl podle právního řádu smluvní strany, kde se řízení uskutečnilo, řádně a včas předvolán k jednání a rozhodnutí spolu s poučením o možnosti podat proti němu opravný prostředek mu bylo řádně doručeno, a v případě procesní nezpůsobilosti byl řádně zastoupen,

d) k řízení nebyla dána výlučná pravomoc orgánů smluvní strany, na jejímž území se o uznání žádá,

e) smluvní strana, na jejímž území se o uznání nebo výkon žádá, se domnívá, že uznání nebo výkon neohrozí její svrchovanost nebo bezpečnost anebo nebude v rozporu s jejím veřejným pořádkem.

Tento článek se týká nejen rozhodčích nálezů, ale i rozhodnutí soudních. Pokud jde o doklady, které je třeba k návrhu na uznání a výkon přiložit, použije se v souladu s článkem 24 smlouvy česká právní úprava.

V případě posuzování, zda-li jsou dány podmínky pro uznání a výkon rozhodčího nálezu podle výše uvedených článků, bude zřejmě především na oprávněném, aby soudu relevantní skutečnosti doložil. Je tedy patrné, že tato úprava bude pro oprávněného v porovnání s Newyorskou úmluvou méně výhodná a v testu „příznivosti zacházení“ tak neobstojí.

Závěr

Nabízí se otázka, co je obecně vzato žádoucí: zda úprava uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů v dvoustranných smlouvách, či spíše co nejširší aplikace Newyorské dohody. Vzhledem k rozvinuté judikatuře a literatuře (především zahraniční), která je v případě Newyorské úmluvy k dispozici, se kloním k alternativě posléze uvedené.

Mgr. Filip Trnka,
advokátní koncipient

Glatzová & Co., s.r.o.

Betlémský palác

Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440
Fax: +420 224 248 701
e-mail: office@glatzova.com

---
[1] Vyhlášena pod č. 74/1959 Sb.
[2] Zajímavostí, na kterou upozorňuje i zahraniční literatura (např. Redfern, A., Hunter, M., Blackaby, N., Partasides, C.: Law and Practice of International Commercial Arbitration. 4th edition. London: Sweet and Maxwell, 2004.) v této souvislosti je, že Newyorská úmluva odmítnutí uznání a výkonu při naplnění některé z podmínek pod písm. a) – e) formuluje jako možnost, nikoliv povinnost soudu.
[3] Ostatně: „Žádná jednotná a mezinárodně uznávaná definice veřejného pořádku neexistuje, a proto nezbývá než se uchýlit k výkladu tohoto pojmu, jak jej chápe právní věda a praxe v konkrétní zemi, v níž má být rozhodčí nález uznán a vykonán.“, viz rozsudek Ústavního soudu ze dne 10. května 2010, sp.zn. IV.ÚS 189/10 -1.
[4] Vyhlášena pod č. 15/1988 Sb.
[5] To je případ např. Evropské úmluvy o obchodní arbitráži, vyhlášena pod č. 176/1964 Sb.
[6] Vyhlášena pod č. 209/1993 Sb.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Závaznost prorogační doložky v konosamentu pro třetí osoby ve světle aktuální judikatury Soudního dvora Evropské unie
- Prověřování zahraničních investic v EU: současný rámec, česká praxe a očekávané změny
- Přezkum rozhodnutí CAS vnitrostátními soudy Evropské unie
- Důkladnější přezkum rozhodnutí vydaných Rozhodčím soudem pro Sport
- Řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí
- Mezinárodní příslušnost v případech ručení člena voleného orgánu společnosti podle § 159 odst. 3 o.z.
- Rozhodčí soud VIAC ve Vídni – dobrá volba pro české spory?
- CAS potvrdil porušení Olympijské charty ze strany Ruského olympijského výboru
- Volba cizího soudu je možná i v čistě vnitrostátních poměrech
- Je třeba přiložit ICC pravidla k rozhodčí doložce? Požadavky a praxe v českém právním prostředí
- Superliga vs. FIFA a UEFA ve světle rozsudku SDEU